

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (голям състав)

3 юли 2012 година*

„Правна защита на компютърните програми — Търговия с лицензи за използвани компютърни програми, изтеглени от интернет — Директива 2009/24/ЕО — Член 4, параграф 2 и член 5, параграф 1 — Изчерпване на правото на разпространение — Понятие за законен приобретател“

По дело C-128/11

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Bundesgerichtshof (Германия) с акт от 3 февруари 2011 г., постъпил в Съда на 14 март 2011 г., в рамките на производство по дело

UsedSoft GmbH

срещу

Oracle International Corp.,

СЪДЪТ (голям състав),

състоящ се от: г-н V. Skouris, председател, г-н A. Tizzano, г-н J.N. Cunha Rodrigues, г-н K. Lenaerts (докладчик), г-н J.-C. Bonichot и г-жа A. Prechal, председатели на състав, г-н K. Schiemann, г-н E. Juhász, г-н A. Borg Barthet, г-н D. Šváby и г-жа M. Berger, съдии,

генерален адвокат: г-н Y. Bot,

секретар: г-н K. Malacek, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 6 март 2012 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за UsedSoft GmbH, от B. Ackermann и A. Meisterernst, Rechtsanwälte,
- за Oracle International Corp., от T. Heydn и U. Hornung, Rechtsanwälte,
- за Ирландия, от г-н D. O'Hagan, в качеството на представител,
- за испанското правителство, от г-жа N. Díaz Abad, в качеството на представител,
- за френското правителство, от г-н J. Gstalter, в качеството на представител,

* Език на производството: немски.

- за италианското правителство, от г-жа G. Palmieri, в качеството на представител, подпомагана от г-н S. Fiorentino, avvocato dello Stato,
- за Европейската комисия, от г-жа J. Samnadda и г-н F.W. Bulst, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 24 април 2012 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 4, параграф 2 и член 5, параграф 1 от Директива 2009/24/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2009 година относно правната закрила на компютърните програми (ОВ L 111, стр. 16).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между UsedSoft GmbH (наричано по-нататък „UsedSoft“) и Oracle International Corp. (наричано по-нататък „Oracle“) относно осъществяваната от UsedSoft търговия с лицензи за използвани компютърни програми на Oracle.

Правна уредба

Международното право

- 3 Световната организация за интелектуална собственост (СОИС) приема в Женева на 20 декември 1996 г. Договора на СОИС за авторското право (наричан по-нататък „Договор за авторското право“). Този договор е одобрен от името на Европейската общност с Решение 2000/278/ЕО на Съвета от 16 март 2000 година (ОВ L 89, стр. 6; Специално издание на български език, 2007 г., глава 11, том 20, стр. 212).
- 4 Член 4 от Договора за авторското право, озаглавен „Компютърни програми“, има следното съдържание:

„Компютърните програми се закрилят като литературни произведения по смисъла на член 2 от Бернската конвенция. Тази закрила се прилага към компютърните програми, независимо от начина или формата на тяхното външно изразяване“.

- 5 Член 6 от Договора за авторското право, озаглавен „Право на разпространение“, предвижда:

„1. Авторите на произведения на литературата и изкуството имат изключителното право да разрешават предоставянето на неограничен кръг от лица на оригинала и копия от техните произведения чрез продажба или друго прехвърляне на собствеността върху тях.

2. Нищо в този договор не засяга свободата на договарящите се страни да определят условията, ако има такива, съгласно които изчерпването на правото по параграф 1 се прилага след първата продажба или друго прехвърляне на собствеността на оригинала или копие от произведението с разрешението на автора“.

6 Член 8 от Договора за авторското право предвижда:

„[...] авторите на произведения на литературата и изкуството имат изключителното право да разрешават публичното съобщаване на техните произведения по жичен или безжичен път, включително да предоставят публично техните произведения по такъв начин, по който за неограничен кръг от лица да е възможно да имат достъп до тези произведения от място и по време, индивидуално избрани от тях“.

7 В съвместната декларация относно членове 6 и 7 от Договора за авторското право се посочва:

„Изразите „екземпляри“ и „оригинал и екземпляри“, като предмет на правото на разпространение и правото на отдаване под наем, предвидено в посочените членове, се отнасят изключително до записани екземпляри, които могат да бъдат пуснати в оборот като материални предмети“.

Правото на Съюза

Директива 2001/29

8 Съображения 28 и 29 от Директива 2001/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2001 година относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество (ОВ L 167, стр. 10; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 230) предвиждат:

„(28) Закрилата на авторското право съгласно настоящата директива включва изключителното право върху контрола на разпространението на произведение върху материализиран носител. Първата продажба в Общността на оригинала на произведение или на копия от него от притежателя на правото или с негово съгласие изчерпва правото на контрол върху препродажбата на този предмет в Общността. Това право следва да не се изчерпва по отношение на оригинала или на копия от него, продадени от притежателя на правото или с негово съгласие извън Общността. Правото на използване и правото на отдаване под наем за автори са установени в Директива 92/100/ЕИО. Правото на разпространение, предвидено в настоящата директива, не накърнява разпоредбите, отнасящи се до правото на използване и правото на отдаване под наем, съдържащи се в глава I от посочената директива.

(29) Въпросът за изчерпване на правото не възниква в случая на услуги, и по-специално на онлайн услуги. Това също се прилага за материализирано копие на произведение или друг обект, реализиран от ползвател на такава услуга със съгласието на притежателя на право. Следователно същото се отнася до използването и отдаването под наем на оригинала и на копията на произведения или друг обект, които са услуги по своята същност. За разлика от CD-ROM или CD-I, при които интелектуалната собственост е включена в материалния носител, а именно стока, всяка онлайн услуга е в действителност акт, който следва да подлежи на разрешително, когато авторското право или сродните му права предвиждат това“.

9 Съгласно член 1, параграф 2, буква а) от Директива 2001/29 тя „запазва и не засяга по никакъв начин съществуващите разпоредби на Общността, отнасящи се до [...] правната закрила на компютърните програми“.

10 Член 3 от Директива 2001/29 гласи:

„1. Държавите членки предоставят на авторите изключително право да разрешават или забраняват публичното разгласяване на техни произведения по жичен или безжичен път, включително предоставяне на публично разположение на техни произведения по такъв начин, че всеки може да има достъп до тях от място и във време, самостоятелно избрани от него.

[...]

3. Правата, посочени в параграфи 1 и 2, не се изчерпват чрез акт на публично разгласяване или предоставяне на публично разположение, както е определено в настоящия член“.

11 Член 4 от същата директива, озаглавен „Право на разпространение“, гласи:

„1. Държавите членки предвиждат за авторите по отношение на оригинала на техните произведения или на техни копия изключителното право да разрешават или забраняват всякаква форма на публично разпространяване чрез продажба или по друг начин.

2. Правото на разпространение не се изчерпва в Общността по отношение на оригинала или копия от произведението, освен когато първата продажба или друго прехвърляне на собствеността в Общността на този обект се извършва от притежателя на права или с неговото съгласие“.

Директива 2009/24

12 Съгласно съображение 1 от Директива 2009/24 последната кодифицира Директива 91/250/ЕИО на Съвета от 14 май 1991 година относно правната защита на компютърните програми. (ОВ L 122, стр. 42; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 114).

13 От съображение 7 от Директива 2009/24 следва, че „[з]а целите на [тази] директива понятието „компютърни програми“ включва програми в каквато и да е форма, включително и тези, които са част от хардуер“.

14 Съгласно съображение 13 от посочената директива „действията по зареждане и изпълняване, необходими за използването на копия от програма, която е законно придобита, и действията по отстраняване на нейните грешки не могат да бъдат забранени с договор“.

15 Член 1, параграф 1 от Директива 2009/24 гласи, че „държавите членки закрилят с авторско право компютърните програми като литературни произведения по смисъла на Бернската конвенция за закрила на литературните и художествените произведения“.

16 Съгласно разпоредбите на член 1, параграф 2 от същата директива „[з]акрилата в съответствие с настоящата директива се прилага по отношение на обективизираната в каквато и да е форма компютърна програма“.

17 Член 4 от Директивата, озаглавен „Ограничени действия“, предвижда:

„1. При спазване на разпоредбите на членове 5 и 6 изключителните права на носителя на правата по смисъла на член 2 включват правото да извършва или да разрешава:

а) постоянното или временното възпроизвеждане на компютърна програма по какъвто и да е начин и в каквато и да е форма, изцяло или отчасти; доколкото зареждането, изобразяването на екран, изпълняването, предаването на разстояние или съхраняването на компютърната програма налагат такова възпроизвеждане, тези действия изискват разрешението на носителя на правата;

- б) превеждането, адаптирането, обработката и всякакво друго изменение на компютърна програма и възпроизвеждането на съответните резултати, без да се накърняват правата на лицето, което изменя програмата;
- в) всяка форма на публично разпространение, включително отдаването под наем, на оригинална компютърна програма или на копия от нея.

2. Първата продажба в Общността на копие от програмата от носителя на правата или с негово съгласие изчерпва правото на разпространение в Общността върху това копие, с изключение на правото на контрол върху по-нататъшното отдаване под наем на програмата или на копие от нея“.

- 18 Член 5 от Директива 2009/24, озаглавен „Изключения от ограничените действия“, определя в параграф 1:

„При липсата на специални договорни клаузи действията, посочени в член 4, параграф 1, букви а) и б), не изискват разрешението на носителя на право, когато те са необходими за използването на компютърната програма в съответствие с нейното предназначение от лицето, което законно я е придобило, включително за отстраняване на грешки“.

Германското право

- 19 Членове 69c и 69d от Закона за авторското право и сродните му права (Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte, (Urheberrechtsgesetz) от 9 септември 1965 г., изменен (наричан по-нататък „UrhG“), транспонира във вътрешното право съответно членове 4 и 5 от Директива 2009/24.

Обстоятелства в основата на спора в главното производство и преюдициалните въпроси

- 20 Oracle разработва и разпространява компютърни програми. То притежава изключителните авторски права за използване на тези програми. То притежава също така германските словни марки и марки на Общността „Oracle“, които наред с другото са регистрирани за компютърни програми.
- 21 Oracle разпространява разглежданите в главното производство компютърни програми, а именно софтуер за бази данни, като в 85 % от случаите това се осъществява чрез изтегляне от интернет. Клиентът изтегля копие от програмата непосредствено от уебсайта на Oracle на своя компютър. Става дума за компютърни програми, които функционират на принципа „клиент/сървър“. Правото на използване на подобна, предоставена по силата на лицензионен договор програма обхваща правото на постоянно съхраняване на копие от програмата на сървър и на предоставяне на достъп на определен брой потребители чрез изтеглянето на софтуера в централната памет на техните стационарни компютри. В рамките на договор за поддръжка от уебсайта на Oracle могат да бъдат изтегляни актуализирани версии на съответната компютърна програма (updates) и програми за коригиране на грешките (patches). По искане на клиента разглежданите компютърни програми могат също да бъдат предоставяни на CD-ROM и DVD.
- 22 За разглежданите в главното производство компютърни програми Oracle предлага лицензи, всеки от които групира до 25 ползватели. По този начин предприятие, което се нуждае от лиценз за 27 ползватели, трябва да придобие два лиценза.

- 23 Лицензионните договори на Oracle, отнасящи се до разглежданите в главното производство компютърни програми, съдържат под заглавие „Предоставяне на права“ следната клауза: „Заплащането на услугите дава на клиента безсрочно, неизключително, непрехвърлимо и безвъзмездно право на използване с вътрешна търговска цел на всички стоки и услуги, разработвани от Oracle и предоставяни на разположение на този клиент въз основа на настоящия договор“.
- 24 UsedSoft търгува с използвани лицензи за компютърни програми, и по-специално с лицензи за използване, отнасящи се до разглежданите в главното производство компютърни програми на Oracle. За целта UsedSoft придобива такива лицензи за използване от клиентите на Oracle или дори част от тях, когато първоначално придобитите лицензи се отнасят до брой потребители, които надхвърля нуждите на първия приобретател.
- 25 През октомври 2005 г. UsedSoft предлага „специална промоция на Oracle“, в рамките на която пуска за продажба разглежданите в главното производство „вече използвани“ лицензи за компютърните програми на Oracle. При това се посочвало, че всички лицензи са „актуализирани“, доколкото подписаният от първоначалния лицензополучател договор за поддръжка с Oracle все още пораждал действие и правомерността на първоначалната продажба била потвърдена чрез нотариално заверено удостоверение.
- 26 Клиентите на UsedSoft, които все още не притежават съответната компютърна програма на Oracle, изтеглят копие от нея непосредствено от уебсайта на Oracle след придобиването на такъв използван лиценз. Що се отнася до клиентите, които вече разполагат с тази компютърна програма и в добавка закупуват лицензи за допълнителни потребители, то UsedSoft ги насочва да правят копия на компютърната програма в стационарните компютри на тези други потребители.
- 27 Oracle предявява иск пред Landgericht München I за издаването на разпореждане спрямо UsedSoft за преустановяване на посочените в точки 24—26 от настоящото решение практики. Юрисдикцията уважава искането на Oracle. Подадената от UsedSoft въззивна жалба срещу решението е отхвърлена. Дружеството подава ревизионна жалба пред Bundesgerichtshof.
- 28 Според запитващата юрисдикция действията на UsedSoft, както и тези на неговите клиенти засягат изключителното право на Oracle на постоянно или временно възпроизвеждане на компютърните програми по смисъла на член 4, параграф 1, буква а) от Директива 2009/24. Според тази юрисдикция клиентите на UsedSoft не могат да се позовават на право, което им е било валидно прехвърлено от Oracle, за да възпроизвеждат компютърните програми. Действително, от лицензионните договори на Oracle следва, че правото на използване на програмите е „непрехвърлимо“. Следователно клиентите на Oracle не са оправомощени да прехвърлят на трети лица правото на възпроизвеждане на тези програми.
- 29 Според запитващата юрисдикция решението по спора зависи от това дали клиентите на UsedSoft могат да се позоват успешно на член 69d, параграф 1 от UrhG, който транспонира в германското право член 5, параграф 1 от Директива 2009/24.
- 30 Във връзка с това се поставя преди всичко въпросът дали лице, което, подобно на клиентите на UsedSoft, не разполага с право на използване на компютърната програма, предоставено от носителя на авторското право, но което възнамерява да се позове на изчерпването на правото на разпространение на копие от компютърната програма, е „законен приобретател“ на това копие по смисъла на член 5, параграф 1 от Директива 2009/24. Според запитващата юрисдикция случаят е именно такъв. Тя пояснява, че възможността дадено копие от компютърна програма да бъде в обращение на пазара, произтичаща от изчерпването на правото на разпространение, би била в голяма степен лишена от смисъл, ако приобретателят на такова копие няма право да възпроизвежда компютърната програма. Всъщност, за разлика от

използването на други закриляни от авторското право произведения, използването на компютърна програма изисквало по общо правило възпроизвеждането ѝ. По този начин ролята на член 5, параграф 1 от Директива 2009/24 била да гарантира изчерпването на предвиденото в член 4, параграф 2 от същата директива право на разпространение.

- 31 По-нататък запитващата юрисдикция си поставя въпроса дали в случай като този в главното производство правото на разпространение на копие от компютърна програма се изчерпва по смисъла на член 69с, точка 3, второ изречение от UrhG, с който се транспонира член 4, параграф 2 от Директива 2009/24.
- 32 Налице били няколко възможности за тълкуване. Първо, член 4, параграф 2 от Директива 2009/24 можел да се приложи, ако след сключването на лицензионен договор носителът на авторското право разреши на клиент да изготви копие от компютърната програма, изтегляйки тази програма от интернет и съхранявайки я на компютър. Разглежданата разпоредба обвързвала правните последици от изчерпването на правото на разпространение с първата продажба на копие от програмата и не предполагала непременно пускането в обращение на материализирано копие от компютърната програма. Второ, възможно било член 4, параграф 2 от Директива 2009/24 да се приложи по аналогия при продажбата на компютърна програма посредством прехвърляне по интернет. Според защитниците на тази теза съществува неумишлено допусната празнота в правната уредба („planwidrige Regelungslücke“), която произтича от факта, че авторите на Директивата не са предвидили, нито са уредили нормативно прехвърлянето на компютърни програми по интернет. Трето, член 4, параграф 2 от посочената директива не бил приложим, тъй като изчерпването на правото на разпространение съгласно тази разпоредба предполагало винаги пускане в обращение на материализирано копие от компютърната програма от страна на носителя на правото или с негово съгласие. Авторите на Директива 2001/29 се били отказали съзнателно да обвържат прехвърлянето на компютърни програми по интернет с правилото за изчерпване на правото на разпространение.
- 33 Накрая запитващата юрисдикция си поставя въпроса може ли лице, придобило използван лиценз за софтуер, да се позовава с оглед изготвянето на копие от програма — както това правят в главното производство клиентите на UsedSoft, които изтеглят от уебсайта на това дружество копие от програмата на Oracle върху компютър или го изтеглят в централната памет на други стационарни компютри — на изчерпването на правото на разпространение върху копие от компютърната програма, направено от първия приобретател със съгласието на носителя на правото чрез изтеглянето му от интернет, когато първият приобретател е заличил своето копие или вече не го използва. Запитващата юрисдикция счита, че не е възможно прилагане по аналогия на член 5, параграф 1 и член 4, параграф 2 от Директива 2009/24. Изчерпването на правото на разпространение следвало само да гарантира възможността да се търгува с копие от програма, което е материализирано върху определен носител на данни и се продава от носителя на правото или с негово съгласие. Ето защо последиците от изчерпването не следвало да се разпростират до разпространяваната по интернет нематериализирана база данни.
- 34 При тези обстоятелства Bundesgerichtshof решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:
- „1) Има ли качеството на „законен приобретател“ по смисъла на член 5, параграф 1 от Директива 2009/24 лицето, което може да се позовава на изчерпване на правото на разпространение на копие от компютърна програма?
- 2) При утвърдителен отговор на първия въпрос: изчерпва ли се правото на разпространение на копие от компютърна програма по член 4, параграф 2, първа част от изречението от Директива 2009/24, когато приобретателят изготви копие със съгласието на носителя на правото чрез изтегляне на програмата от интернет върху носител на данни?

- 3) При утвърдителен отговор на втория въпрос: може ли лице, което е придобило „използван“ лиценз за компютърна програма за изготвянето на копие от програма в качеството му на „законен приобретател“ съгласно член 5, параграф 1 и член 4, параграф 2, първа част от изречението от Директива 2009/24, да се позове на изчерпване на правото на разпространение на копие от компютърната програма, изготвено от първия приобретател със съгласието на носителя на правото чрез изтегляне на програмата от интернет върху носител на данни, когато този първи приобретател е заличил своето копие от програмата или не го използва повече?“.

По преюдициалните въпроси

По втория въпрос

- 35 Със своя втори въпрос, който следва да се разгледа най-напред, запитващата юрисдикция иска да установи по същество дали и при какви условия изтеглянето от интернет на копие от компютърна програма със съгласието на носителя на авторското право може да доведе до изчерпване по смисъла на член 4, параграф 2 от Директива 2009/24 на правото на разпространение на това копие в рамките на Европейския съюз.
- 36 Следва да се припомни, че съгласно член 4, параграф 2 от Директива 2009/24 първата продажба в Съюза на копие от компютърна програма от носителя на авторското право или с негово съгласие изчерпва правото на разпространение в Съюза върху това копие.
- 37 От акта за преюдициално запитване следва, че самият носител на авторското право — в случая Oracle — предоставя на разположение на неговите желаещи да използват компютърната му програма клиенти в Съюза копие от тази програма, което може да се изтегли от уебсайта му.
- 38 За да се определи дали в случая като този в главното производство правото на носителя на авторското право на разпространение е изчерпано, най-напред следва да се провери дали договорното отношение между този носител и неговия клиент, в рамките на което е осъществено разглежданото изтегляне на копие от компютърната програма, може да се квалифицира като „първа продажба на копие от компютърна програма“ по смисъла на член 4, параграф 2 от Директива 2009/24.
- 39 Съгласно постоянната съдебна практика както от изискването за еднакво прилагане на правото на Съюза, така и от принципа за равенство следва, че разпоредба от правото на Съюза, чийто текст не съдържа изрично препращане към правото на държава членка с оглед на определяне на нейния смисъл и обхват, трябва по принцип да получи самостоятелно и еднакво тълкуване навсякъде в Съюза (вж. по-специално Решение от 16 юли 2009 г. по дело Infopaq International, C-5/08, Сборник, стр. I-6569, точка 27, Решение от 18 октомври 2011 г. по дело Brüstle, C-34/10, Сборник, стр. I-9821, точка 25 и Решение от 26 април 2012 г. по дело DR и TV2 Danmark, C-510/10, точка 33).
- 40 Директива 2009/24 обаче не препраща към националните правни системи, що се отнася до значението, което трябва да бъде изведено от съдържащото се в член 4, параграф 2 от тази директива понятие „продажба“. Следователно с оглед на прилагането на посочената директива това понятие трябва да се разглежда като самостоятелно понятие на правото на Съюза и да се тълкува еднакво на неговата територия (вж. в този смисъл Решение по дело DR и TV2 Danmark, посочено по-горе, точка 34).

- 41 Този извод се подкрепя от предмета и целта на Директива 2009/24. Всъщност, видно от съображения 4 и 5 на тази директива, тя се основава на член 95 ЕО, на който съответства член 114 ДФЕС, като нейната цел е да се премахнат различията в законодателствата на държавите членки, които засягат функционирането на вътрешния пазар по отношение на компютърните програми. Еднакво тълкуване обаче на понятието „продажба“ е наложително, за да се избегне възможността предоставената от тази директива защита на носителите на авторското право да е различна в зависимост от приложимото национално право.
- 42 Съгласно общоприетото разбиране „продажба“ е споразумението, с което дадено лице отстъпва на друго лице срещу заплащане на цена своето право на собственост върху материална или нематериална вещ, която му принадлежи. Следователно търговската сделка, която съгласно член 4, параграф 2 от Директива 2009/24 води до изчерпване на правото на разпространение на копие от компютърна програма, предполага прехвърляне на правото на собственост върху това копие.
- 43 Oracle твърди, че не осъществява продажба на своите, разглеждани в главното производство, копия на компютърни програми. То пояснява във връзка с това, че предоставя на своя уебсайт безплатно копие от съответната програма на своите клиенти, които могат да го изтеглят. Изтегленото по този начин копие обаче може да се използва от неговите клиенти само ако те са сключили с Oracle лицензионен договор за използване. Един такъв лиценз предоставя на клиентите на Oracle право на използване на съответната компютърна програма за неопределено време, което не е изключително и не е прехвърливо. Според Oracle обаче нито безплатното предоставяне на копието, нито сключването на лицензионния договор за използване предполагат прехвърляне на правото на собственост върху това копие.
- 44 Във връзка с това следва да се посочи, че изтеглянето на копие от компютърна програма и сключването на свързан с това лицензионен договор за използване съставляват неделимо цяло. В действителност изтеглянето на копие от компютърна програма носи полза за неговия притежател само ако той може да го използва. Следователно, за да бъдат правно квалифицирани, тези две действия трябва да се разглеждат общо (вж. по аналогия Решение от 6 май 2010 г., Club Hotel Loutraki и др., C-145/08 и C-149/08, Сборник, стр. I-4165, точки 48 и 49, както и цитираната съдебна практика).
- 45 По отношение на това дали в случай като този в главното производство разглежданите търговски действия предполагат прехвърляне на правото на собственост върху копието на компютърната програма, следва да се приеме, че видно от акта за преюдициално запитване, клиентът на Oracle, който изтегля копието на дадената компютърна програма и сключва лицензионен договор с това дружество за използване на копието, получава срещу заплащането на цена право на използване на това копие за неограничено време. По този начин предоставянето от Oracle на копие от неговата компютърна програма и сключването на лицензионен договор за нейното използване имат за цел да направят копието постоянно използваемо от неговите клиенти срещу заплащането на цена, която позволява на носителя на авторското право да получи възнаграждение, съответстващо на икономическата стойност на копието от произведението, на което е собственик.
- 46 При тези условия посочените в точка 44 от настоящото решение действия, разгледани в тяхната цялост, предполагат прехвърлянето на правото на собственост върху копието на съответната компютърна програма.
- 47 Във връзка с това е без значение, в случай като разглеждания в главното производство, че копието на компютърната програма е било предоставено на клиента от носителя на даденото право посредством изтегляне от неговия уебсайт или посредством материален носител, какъвто е CD-ROM или DVD. Всъщност, макар в последния случай носителят на съответното право да разграничава формално правото на клиента да използва предоставеното копие на

компютърната програма от действието по прехвърляне върху материален носител на копие от тази програма в полза на клиента, то действието, което се състои в изтегляне от този носител на копие от компютърната програма, и действието по сключване на лицензионен договор остават за приобретателя неделимо свързани поради изложените в точка 44 от настоящото решение съображения. След като приобретателят, който изтегля копие на съответната компютърна програма от материален носител, какъвто е CD-ROM или DVD, и който сключва лицензионен договор за неговото използване, получава правото да използва копието за неограничено време срещу заплащането на цена, то следва да се приеме, че тези две действия предполагат също така да има прехвърляне на правото на собственост върху копието от съответната компютърна програма, когато то се предоставя от материален носител, какъвто е CD-ROM или DVD.

- 48 Ето защо следва да се приеме, че в случай като разглеждания в главното производство прехвърлянето от страна на носителя на авторското право на копие от компютърна програма на клиент, което се придружава от сключването между тях на лицензионен договор за използване, представлява „първа продажба на копие от компютърна програма“ по смисъла на член 4, параграф 2 от Директива 2009/24.
- 49 Както посочва генералният адвокат в точка 59 от своето заключение, ако не се тълкува разширително понятието „продажба“ по смисъла на член 4, параграф 2 от Директива 2009/24 като обхващащо всички форми на предлагане на пазара на дадена стока, характеризиращи се с предоставянето на право на безсрочно използване на копие от компютърна програма срещу заплащането на цена, която позволява на носителя на авторското право да получи възнаграждение, съответстващо на икономическата стойност на копието от произведението, на което е собственик, то полезното действие на тази разпоредба би било осуетено, след като ще е достатъчно доставчиците да квалифицират договора като „лиценз“, а не като „продажба“, за да заобиколят правилото за изчерпване на правото на разпространение и да го лишат от неговия обхват.
- 50 На второ място, не може да се приеме доводът на Oracle и на Европейската комисия, че предоставянето на копие от компютърна програма от уебсайта на носителя на авторските права представлява „предоставяне на публично разположение“ по смисъла на член 3, параграф 1 от Директива 2001/29, което съгласно член 3, параграф 3 от същата директива не може да доведе до изчерпване на правото на неговото разпространение.
- 51 Всъщност, видно от член 1, параграф 2, буква а) от Директива 2001/29, тя „запазва и не засяга по никакъв начин съществуващите разпоредби [от правото на Съюза], отнасящи се до [...] правната закрила на компютърните програми“, която предоставя Директива 91/250, впоследствие кодифицирана с Директива 2009/24. По този начин разпоредбите на Директива 2009/24, и по-специално нейният член 4, параграф 2, представляват *lex specialis* по отношение на разпоредбите на Директива 2001/29, така че дори да се предположи, че разглежданото в главното производство договорно правоотношение или негов аспект могат също да попаднат в понятието „публичното разгласяване“ по смисъла на член 3, параграф 1 от последната директива, то се оказва, че „първата продажба на копие от компютърна програма“ по смисъла на член 4, параграф 2 от Директива 2009/24 води до изчерпване на правото на разпространение на това копие в съответствие със същата тази разпоредба.
- 52 Освен това, с оглед на точка 46 от настоящото решение, в случай като този в главното производство носителят на авторското право прехвърля правото на собственост върху копието от компютърната програма на своя клиент. Както обаче посочва генералният адвокат в точка 73 от своето заключение, от член 6, параграф 1 от Договора за авторското право, в светлината на който по възможност следва да се тълкуват членове 3 и 4 от Директива 2001/29 (вж. в този смисъл Решение от 17 април 2008 г. по дело Peek & Cloppenburg, C-456/06, Сборник, стр. I-2731, точка 30), следва, че наличието на прехвърляне на правото на собственост преобразува предвиденото в член 3 от тази директива „публично разгласяване“ в акт на

разпространение по член 4 от същата директива, който може да доведе до изчерпване на правото на разпространение при наличието на предвидените в параграф 2 от този член условия и по подобие на предвидената в член 4, параграф 2 от Директива 2009/24 „първа продажба на копие от компютърна програма“.

- 53 На трето място, трябва да се разгледа също дали съгласно твърденията на Oracle на правителствата, които са представили становища пред Съда, и на Комисията изчерпването на правото на разпространение по член 4, параграф 2 от Директива 2009/24 се отнася само до материални вещи, а не до изтеглени по интернет нематериални копия на компютърни програми. Във връзка с това те се позовават на текста на член 4, параграф 2 от Директива 2009/24, на съображения 28 и 29 от Директива 2001/29, на член 4 от тази последна директива във връзка с член 8 от Договора за авторското право и на съвместната декларация относно членове 6 и 7 от този договор, чието транспониране е една от целите на Директива 2001/29.
- 54 Освен това според Комисията съображение 29 от Директива 2001/29 потвърждава, че „[в]ъпросът за изчерпване на правото не възниква в случая на услуги, и по-специално на онлайн услуги“.
- 55 В това отношение трябва да се посочи най-напред, че от член 4, параграф 2 от Директива 2009/24 не следва, че предвиденото в тази разпоредба изчерпване на правото на разпространение на копия от компютърни програми е ограничено до копия от компютърни програми върху материален носител, какъвто е CD-ROM или DVD. Напротив, следва да се приеме, че като се позовава без други уточнения на „продажба на копие от компютърна програма“, тази разпоредба не прави разлика според това материална или нематериална е формата на съответното копие.
- 56 По-нататък трябва да се напомни, че Директива 2009/24, която се отнася конкретно до правната защита на компютърните програми, представлява *lex specialis* по отношение на Директива 2001/29.
- 57 От член 1, параграф 2 от Директива 2009/24 обаче следва, че „[з]акрилата в съответствие с настоящата директива се прилага по отношение на обективизираната в каквато и да е форма компютърна програма“. Във връзка с това съображение 7 от тази директива уточнява, че „компютърни[те] програми“, за които тя следва да осигури защита, „включва[т] програми в каквато и да е форма, включително и тези, които са част от хардуер“.
- 58 По този начин посочените по-горе разпоредби ясно посочват волята на законодателя на Съюза да приравни за целите на предвидената от Директива 2009/24 защита материалните и нематериалните копия на дадена компютърна програма.
- 59 При тези условия следва да се приеме, че предвиденото в член 4, параграф 2 от Директива 2009/24 изчерпване на правото на разпространение се отнася едновременно за материалните и нематериалните копия на дадена компютърна програма, а следователно и за копията на компютърни програми, които във връзка с първата им продажба са били изтеглени по интернет на компютъра на първия приобретател.
- 60 Разбира се, използваните в Директиви 2001/29 и 2009/24 понятия поначало следва да имат едно и също значение (вж. Решение от 4 октомври 2011 г. по дело Football Association Premier League и др., C-403/08 и C-429/08, Сборник, стр. I-9083, точка 187, както и точка 188). При все това, дори да се приеме, че член 4, параграф 2 от Директива 2001/29 — тълкуван в светлината на нейните съображения 28 и 29, както и в светлината на Договора за авторското право, изпълнението на който се цели с Директива 2001/29 (Решение от 9 февруари 2012 г. по дело Luksan, C-277/10, точка 59) — сочи, че по отношение на произведенията, попадащи в приложното поле на тази директива, изчерпването на правото на разпространение се отнася

само до материални предмети, то по своето естество подобно обстоятелство, предвид изразената от законодателя на Съюза различна воля в конкретния контекст на Директива 2009/24, не би могло да засегне тълкуването на член 4, параграф 2 от тази директива.

- 61 Следва да се добави също така, че от икономическа гледна точка продажбата на дадена компютърна програма върху CD-ROM или DVD и продажбата на компютърна програма посредством изтегляне по интернет си приличат. Всъщност начинът на предоставяне онлайн е функционално равнозначен на предоставянето чрез материален носител. Тълкуването на член 4, параграф 2 от Директива 2009/24 в светлината на принципа на равно третиране потвърждава обстоятелството, че изчерпването на предвиденото в посочената разпоредба право на разпространение поражда действие след първата продажба на копие от дадена компютърна програма на територията на Съюза от страна на носителя на авторското право или с неговото съгласие, независимо от това дали продажбата се отнася за материално или нематериално копие на тази програма.
- 62 Що се отнася до твърдението на Комисията, че правото на Съюза не предвижда по отношение на услугите изчерпване на правото на разпространение, то следва да се припомни, че целта на принципа на изчерпване на правото на разпространение на защитените от авторското право произведения е да се намалят ограниченията на разпространението на тези произведения до необходимото за запазването на специфичния предмет на съответната интелектуална собственост, така че да се избегне разделянето на пазарите (вж. в този смисъл Решение от 28 април 1998 г. по дело *Metronome Musik*, C-200/96, *Recueil*, стр. I-1953, точка 14, Решение от 22 септември 1998 г. по дело *FDV*, C-61/97, *Recueil*, стр. I-5171, точка 13, както и Решение по дело *Football Association Premier League* и др., посочено по-горе, точка 106).
- 63 При обстоятелства като тези по делото в главното производство ограничаването на приложението на предвидения в член 4, параграф 2 от Директива 2009/24 принцип на изчерпване на правото на разпространение само до продавани върху материален носител копия от компютърни програми би позволило на носителя на авторското право да контролира препродажбата на копията, които са били изтеглени по интернет, и да изисква във връзка с всяка продажба ново възнаграждение, след като първата продажба на съответното копие вече е позволила на този носител да получи подходящо възнаграждение. Подобно ограничение при препродажбата на изтеглените по интернет копия от компютърни програми би надхвърлило необходимото за защитата на специфичния предмет на разглежданата интелектуална собственост (вж. в този смисъл Решение по дело *Football Association Premier League* и др., посочено по-горе, точка 105, както и точка 106).
- 64 На четвърто място, следва да се разгледа също така дали според твърдението на Oracle сключеният с първия приобретател договор за поддръжка препяства при всички случаи изчерпването на предвиденото в член 4, параграф 2 от Директива 2009/24 право, след като копието от компютърната програма, което първият приобретател би могъл да преотстъпи на втория приобретател, вече ще съответства не на изтегленото от него копие, а на ново копие от съответната програма.
- 65 Във връзка с това от акта за преюдициално запитване е видно, че предлаганите от UsedSoft използвани лицензи са били „актуализирани“, при което продажбата от Oracle на копието от компютърната програма на неговия клиент се е придружавало от сключването на свързан с това копие договор за поддръжка.
- 66 Трябва да се посочи, че изчерпването на правото на разпространение за копието от компютърна програма по член 4, параграф 2 от Директива 2009/24 се отнася само до копията, които са били предмет на първа продажба на територията на Съюза от страна на носителя на авторското

право или с неговото съгласие. То не се отнася до договори за услуги, каквито са договорите за поддръжка, които са отделими от подобна продажба и евентуално се сключват за определено време във връзка с тази продажба.

- 67 Въпреки това сключването на договор за поддръжка, като тези в главното производство, във връзка с продажбата на нематериално копие от компютърна програма има за последица това, че първоначално закупеното копие бива поправяно и актуализирано. Дори в хипотезата на сключване на договора за поддръжка за определено време следва да се приеме, че поправените, изменени или добавени въз основа на подобен договор функции са неразделна част от първоначално изтегленото копие и могат да се използват от неговия приобретател без ограничение във времето, включително когато той реши впоследствие да не подновява своя договор за поддръжка.
- 68 При тези условия следва да се приеме, че изчерпването на предвиденото в член 4, параграф 2 от Директива 2009/24 право на разпространение се отнася и до продаденото копие от компютърната програма, което е поправено и актуализирано от носителя на авторското право.
- 69 Все пак следва да се подчертае, че ако придобитият от първия приобретател лиценз се отнася до брой на ползвателите, който надхвърля неговите нужди, както това е изложено в точки 22 и 24 от настоящото решение, то вследствие от предвиденото в член 4, параграф 2 от Директива 2009/24 изчерпване на правото на разпространение този приобретател няма право да раздели лиценза и да препродаде единствено правото на използване на дадената компютърна програма, съответстващо на определен от него брой ползватели.
- 70 Всъщност първоначалният приобретател, който предприема препродажба на материално или нематериално копие от компютърна програма, за което в съответствие с член 4, параграф 2 от Директива 2009/24 е изчерпано правото на разпространение, принадлежащо на носителя на авторското право, трябва, за да не наруши предвиденото в член 4, параграф 1, буква а) от Директива 2009/24 изключително право на възпроизвеждане на компютърна програма, което принадлежи на неговия автор, да направи неизползваемо собственото си копие в момента на неговата препродажба. Но при обстоятелства като посочените в предходната точка клиентът на носителя на авторското право ще продължи да използва инсталираното на неговия сървър копие от компютърната програма, поради което няма да го направи неизползваемо.
- 71 Освен това, дори приобретателят на допълнителни права на използване за съответната компютърна програма да не предприеме ново инсталиране, а следователно и ново възпроизвеждане на тази програма върху сървър, който му принадлежи, трябва да се приеме, че последиците от предвиденото в член 4, параграф 2 от Директива 2009/24 изчерпване на правото на разпространение при всички случаи не биха засегнали подобни права на използване. В действителност при такава хипотеза придобиването на допълнителни права на използване не се отнася до копието, по отношение на което е било изчерпано правото на разпространение съгласно споменатата разпоредба. Напротив, с нея се цели само да се допусне разширяване на броя на ползвателите на копието, което приобретателят на допълнителни права вече сам е инсталирал на своя сървър.
- 72 Въз основа на всичко гореизложено на поставения втори въпрос следва да се отговори, че член 4, параграф 2 от Директива 2009/24 трябва да се тълкува в смисъл, че правото на разпространение на копието от компютърна програма се изчерпва, когато носителят на авторското право, който е разрешил, включително безвъзмездно, изтеглянето от интернет върху информационен носител на това копие, е предоставил също така — срещу заплащането на цена, която му позволява да получи възнаграждение, съответстващо на икономическата стойност на копието на произведението, на което е собственик — право на използване на това копие без ограничение във времето.

По първия и третия въпрос

- 73 Със своя първи и трети въпрос запитващата юрисдикция иска да установи по същество дали и при какви условия приобретателят на използвани лицензи, отнасящи се до компютърни програми, каквито са продаваните от UsedSoft, може, вследствие на предвиденото в член 4, параграф 2 от Директива 2009/24 изчерпване на правото на разпространение, да се счита за „законен приобретател“ по смисъла на член 5, параграф 1 от Директива 2009/24, който съгласно тази разпоредба се ползва от правото на възпроизвеждане на съответната компютърна програма, позволяващо му да използва програмата в съответствие с нейното предназначение.
- 74 От член 5, параграф 1 от Директива 2009/24 следва, че освен при наличие на специфични договорни клаузи, за възпроизвеждането на компютърна програма не се изисква разрешението на автора на програмата, когато това възпроизвеждане е необходимо за използването на компютърната програма в съответствие с нейното предназначение от лицето, което я е придобило законно, включително за отстраняване на грешки.
- 75 Когато клиентът на носителя на авторското право предприеме закупуване на копие от компютърна програма, което се намира на уебсайта на носителя на правото, при изтеглянето на това копие върху своя компютър той осъществява допустимо съгласно член 5, параграф 1 от Директива 2009/24 възпроизвеждане на копието. Всъщност става дума за възпроизвеждане, което е необходимо, за да се даде възможност на законния приобретател да използва компютърната програма по съвместим с нейното предназначение начин.
- 76 Освен това съображение 13 от Директива 2009/24 посочва, че „действията по зареждане и изпълняване, необходими за използването на копие от програма, която е законно придобита[...] не могат да бъдат забранени с договор“.
- 77 По-нататък следва да се напомни, че правото на носителя на авторското право на разпространение се изчерпва съгласно член 4, параграф 2 от Директива 2009/24 при първата продажба в Съюза от този носител или с негово съгласие на всяко материално или нематериално копие от неговата компютърна програма. Следователно по силата на тази разпоредба и независимо от съществуването на договорни клаузи, които забраняват последващо прехвърляне, носителят на разглежданото право не може повече да се противопостави на препродажбата на това копие.
- 78 Наистина, както следва от точка 70 от настоящото решение, първоначалният приобретател на материално или нематериално копие на компютърна програма с изчерпано право на носителя на авторското право на разпространение съгласно член 4, параграф 2 от Директива 2009/24, който предприема неговата препродажба, трябва, за да не наруши предвиденото в член 4, параграф 1, буква а) от Директива 2009/24 изключително право на носителя на авторско право на възпроизвеждане на неговата компютърна програма, да направи неизползваемо изтегленото върху неговия компютър копие в момента на неговата препродажба.
- 79 Както основателно посочва Oracle, проверката на обстоятелството, че дадено такова копие е направено неизползваемо, може да се окаже трудна. При все това носителят на авторското право, който разпространява копия от компютърна програма, записани върху материален носител, какъвто е CD-ROM или DVD, е изправен пред същото затруднение, тъй като за него би било много трудно да провери дали първоначалният приобретател не е създал копия от компютърната програма, които продължава да използва, след като е продал своя материален носител. За разрешаването на тази трудност е допустимо лицето разпространител — „класически“ или „цифров“ — да използва защитни технически мерки, каквито са ключовете за изделия.

- 80 След като носителят на авторското право не може да се противопостави на препродажбата на копие от компютърна програма, по отношение на което е изчерпано съгласно член 4, параграф 2 от Директива 2009/24 правото на този носител на авторско право на разпространение, следва да се приеме, че вторият приобретател на копие, както и всеки последващ приобретател, е негов „законен приобретател“ по смисъла на член 5, параграф 1 от Директива 2009/24.
- 81 Следователно при препродажба на копие от компютърната програма от страна на неговия първи приобретател новият приобретател може да предприеме в съответствие с член 5, параграф 1 от Директива 2009/24 изтегляне върху своя компютър на продаденото му от първия приобретател копие. Подобно изтегляне следва да се счита за необходимо възпроизвеждане на компютърна програма, което дава възможност на новия приобретател да използва програмата по съвместим с нейното предназначение начин.
- 82 Не може да се възприеме доводът на Oracle, Ирландия, както и на френското и италианското правителство, съгласно който понятието „законен приобретател“ в член 5, параграф 1 от Директива 2009/24 се отнасяло само до приобретателя, който е получил право да използва компютърната програма по силата на сключен пряко с носителя на авторското право лицензионен договор.
- 83 В действителност подобен довод би имал за последица да се допусне възпрепятстването от страна на носителя на авторското право на ефективното използване на всяко използвано копие, по отношение на което е било изчерпано съгласно член 4, параграф 2 от Директива 2009/24 неговото право на разпространение, като се позове на своето изключително право на възпроизвеждане по член 4, параграф 1, буква а) от тази директива и като лиши по този начин от полезно действие изчерпването на предвиденото в споменатия член 4, параграф 2 право на разпространение.
- 84 По отношение на положение, каквото е това в главното производство, следва да се напомни установеното в точки 44 и 48 от настоящото решение, че изтеглянето върху сървър на клиента на намиращото се на уебсайта на носителя на авторското право копие от компютърната програма и сключването на лицензионен договор за използване във връзка с това копие образуват едно неделимо цяло, което трябва да се квалифицира общо като продажба. Предвид обаче тази неделима връзка между, от една страна, намиращото се на уебсайта на носителя на авторското право копие, което е поправяно и актуализирано, и от друга страна, отнасящия се до него лиценз за използване препродажбата на лиценза за използване поглъща препродажбата на „това копие“ по смисъла на член 4, параграф 2 от Директива 2009/24 и по този начин допринася за изчерпването на предвиденото в същата тази разпоредба право на разпространение, при това независимо от съдържащата се в лицензионния договор и възпроизведена в точка 23 от настоящото решение клауза.
- 85 Видно от точка 81 от настоящото решение, новият приобретател на лиценза за използване, какъвто е клиентът на UsedSoft, може, в качеството си на „законен приобретател“ по смисъла на член 5, параграф 1 от Директива 2009/24 на поправеното и актуализирано копие от разглежданата компютърна програма, да предприеме изтегляне на това копие от уебсайта на носителя на авторското право, което изтегляне представлява необходимото възпроизвеждане на компютърна програма, позволяващо на новия приобретател да използва програмата по съвместим с нейното предназначение начин.
- 86 При все това следва да се напомни, че ако придобитият от първия приобретател лиценз се отнася до брой ползватели, който надхвърля неговите нужди, то вследствие от предвиденото в член 4, параграф 2 от Директива 2009/24 изчерпване на правото на разпространение този

приобретател няма право да раздели лиценз и да препродаде единствено правото на използване на дадената компютърна програма, съответстващо на определен от него брой ползватели, както това е посочено в точки 69—71 от настоящото решение.

- 87 Освен това трябва да се подчертае, че носителят на авторското право, какъвто е Oracle, има право, в случай на препродажба на лиценз за използване, който поглъща препродажбата на изтеглено от неговия уебсайт копие от компютърна програма, да се увери чрез всички технически средства на негово разположение, че копие, което продавачът все още притежава, е направено неизползваемо.
- 88 Въз основа на гореизложеното на поставените първи и трети въпрос следва да се отговори, че член 4, параграф 2 и член 5, параграф 1 от Директива 2009/24 трябва да се тълкуват в смисъл, че в случай на препродажба на лиценз за използване, който поглъща препродажбата на изтеглено от уебсайта на носителя на авторското право копие от компютърна програма, лиценз, първоначално предоставен от този носител на авторско право на първия приобретател без ограничение във времето и срещу заплащането на цена, която позволява на носителя на правото да получи възнаграждение, съответстващо на икономическата стойност на копие от неговото произведение, вторият приобретател на лиценза, както и всеки последващ негов приобретател, може да се позове на предвиденото в член 4, параграф 2 от тази директива изчерпване на правото на разпространение и следователно да се счита за законен приобретател на копие от компютърна програма по смисъла на член 5, параграф 1 от същата директива, като се ползва от предвиденото в последната разпоредба право на възпроизвеждане.

По съдебните разноски

- 89 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (голям състав) реши:

- 1) Член 4, параграф 2 от Директива 2009/24/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2009 година относно правната закрила на компютърните програми трябва да се тълкува в смисъл, че правото на разпространение на копието от компютърна програма се изчерпва, когато носителят на авторското право, който е разрешил, включително безвъзмездно, изтеглянето от интернет върху информационен носител на това копие, е предоставил също така — срещу заплащането на цена, която му позволява да получи възнаграждение, съответстващо на икономическата стойност на копието на произведението, на което е собственик — право на използване на това копие без ограничение във времето.
- 2) Член 4, параграф 2 и член 5, параграф 1 от Директива 2009/24 трябва да се тълкуват в смисъл, че в случай на препродажба на лиценз за използване, който поглъща препродажбата на изтеглено от уебсайта на носителя на авторското право копие от компютърна програма, лиценз, първоначално предоставен от този носител на авторско право на първия приобретател без ограничение във времето и срещу заплащането на цена, която позволява на носителя на правото да получи възнаграждение, съответстващо на икономическата стойност на копието от неговото произведение, вторият приобретател на лиценза, както и всеки последващ негов приобретател, може да се позове на предвиденото в член 4, параграф 2 от тази директива изчерпване на правото на разпространение и следователно да се счита за

законен приобретател на копие от компютърна програма по смисъла на член 5, параграф 1 от същата директива, като се ползва от предвиденото в последната разпоредба право на възпроизвеждане.

Подписи